

แผนการใช้ที่ดินตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

สถานีพัฒนาที่ดินชัยภูมิ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 3
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

รายงาน

แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

สถานีพัฒนาที่ดินชัยภูมิ

สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๓

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กันยายน ๒๕๖๗

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลนางแดด อำเภอนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ได้นำแนวคิดของ FAO และ UNEP มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

สถานีพัฒนาที่ดินชัยภูมิ ร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 3 และกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สถานีพัฒนาที่ดินชัยภูมิ ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นมีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

คณะผู้จัดทำ

กันยายน

2567

สารบัญ

หน้า

คำนำ	
สารบัญ	
สารบัญตาราง	
สารบัญรูป	
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-2
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-3
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-2
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-4
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-6
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-12
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-2
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-3
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-3
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 เขตการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการ ในปีงบประมาณ 2567	7-1
7.3 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น	7-4
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-7
เอกสารอ้างอิง	

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดชัยภูมิ ปี 2536-2565	2-5
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ	2-8
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ปี 2565	2-12
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ	2-13
2-5	รายได้และรายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ปี 2565	2-14
3-1	สมบัติที่ดิน ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ	3-6
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ	5-4
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ	6-6
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567-2571	7-3
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-5
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ แผน 5 ปี (พ.ศ. 2567-2571)	7-9

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	ขั้นตอนการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-4
2-1	ขอบเขตการปกครองตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ	2-3
2-2	กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ปี พ.ศ.2536 - 2565	2-6
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ	2-11
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ	3-9
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ	4-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ	6-8

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน

(2) จัดให้มีการวางผังเมืองทุกระดับและบังคับการให้เป็นไปตามผังเมือง อย่างมีประสิทธิภาพ รวมตลอดทั้งพัฒนาเมืองให้มีความเจริญ โดยสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี ช่วงปี 2566-2570 เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยุกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาต่างๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นและอยู่บนหลักการของรูปแบบเศรษฐกิจ BCG

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2566 – 30 กันยายน 2567

1.4.2 สถานที่ ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิที่จะนำมาวิเคราะห์และใช้ในการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ประกอบด้วย

(1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ฯลฯ

(2) ด้านเศรษฐกิจสังคม ได้แก่ การถือครองที่ดิน การใช้ที่ดิน พืชหลักหรือพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจในการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ตลาดสินค้าเกษตร รายได้ รายจ่าย ประชากร โครงสร้างประชากร การศึกษา ฯลฯ

(3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล (ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ดำเนินการ)

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะกรรมการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน / สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

(1) การที่สภาตำบล หรือ สภาเทศบาลนำแผนการใช้ที่ดินที่มีกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน เข้าไปบรรจุในแผน 3 ปี โดยสภาเทศบาล หรือ สภาตำบล มีมติรับรอง ซึ่งอาจมีการตั้งงบประมาณของเทศบาล หรือองค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการ เช่น งบประมาณลัดพันธุ์พืชคลุมดิน ซึ่งปลูกโดยเกษตรกรในพื้นที่ตำบลนั้น เป็นต้น

(2) กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินตามอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้ในกฎหมาย (มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551) มีการปฏิบัติในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดินเขตต่างๆ โดยมีงบประมาณดำเนินการในแต่ละปี

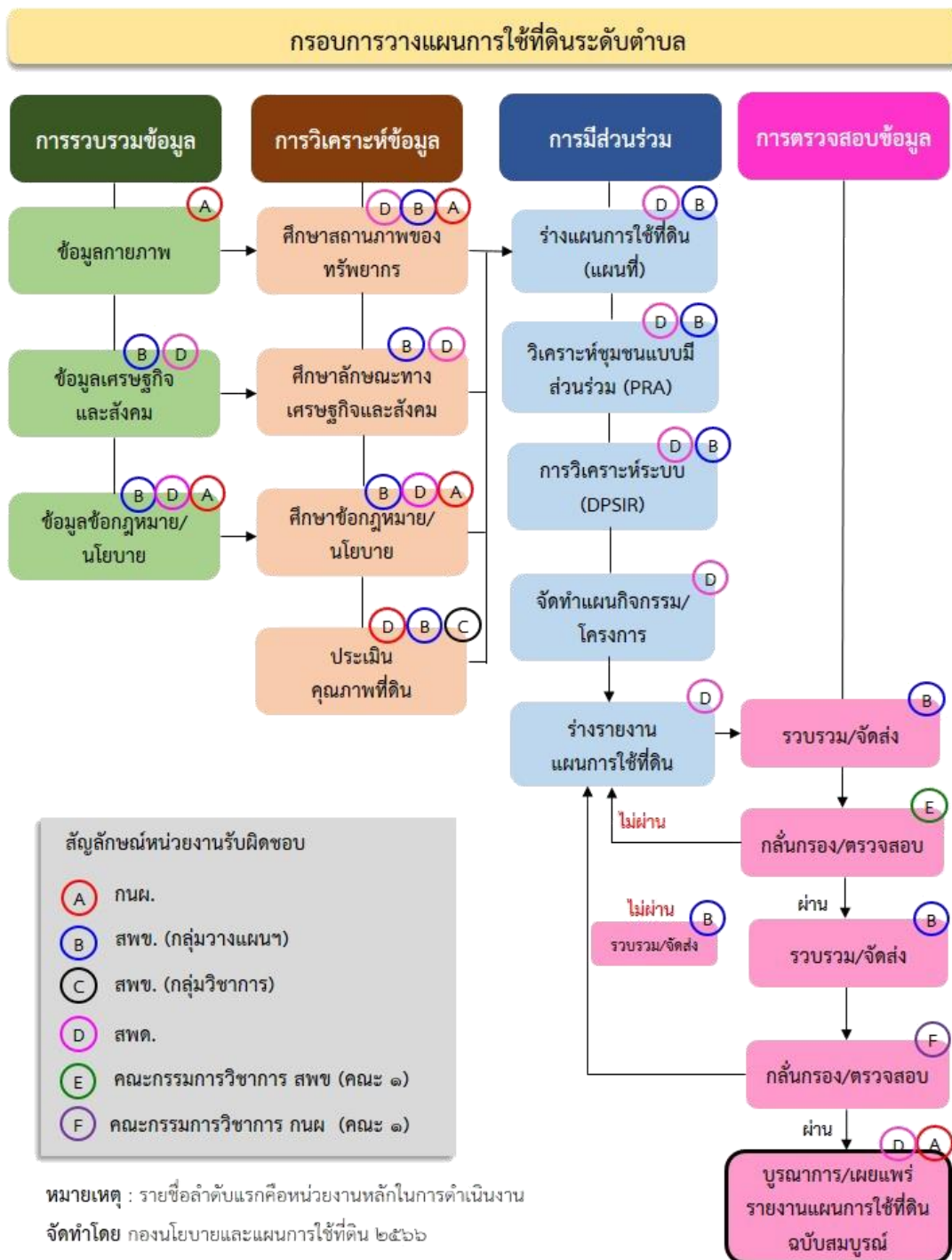
(3) กิจกรรมของส่วนราชการต่างๆ ที่จะสนับสนุนความต้องการของเกษตรกร และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การผลิตพันธุ์ข้าว การขุดเจาะบ่อน้ำบาดาล เป็นต้น

ขั้นตอนการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“ตำบลนางแดดเมืองน่าอยู่ สาธารณูปโภคพื้นฐานครบครัน เกษตรกรรมก้าวหน้า สู่การพัฒนาแบบยั่งยืน” (ที่มา : <https://www.nangdad.go.th>)

รูปที่ 1.1 ขั้นตอนการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2

ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของอำเภอหนองบัวแดง มีพื้นที่ประมาณ 773.86 ตารางกิโลเมตร หรือ 483,660 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลห้วยใหญ่ อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ ตำบลทุ่งลุยลาย อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลบ่อไทย อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ตำบลบ้านเจียง อำเภอภักดีชุมพล ตำบลถ้ำวัวแดง ตำบลวังชมพู ตำบลหนองแวง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลหนองแวง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลนาป่า ตำบลตะแบะ ตำบลนายม อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

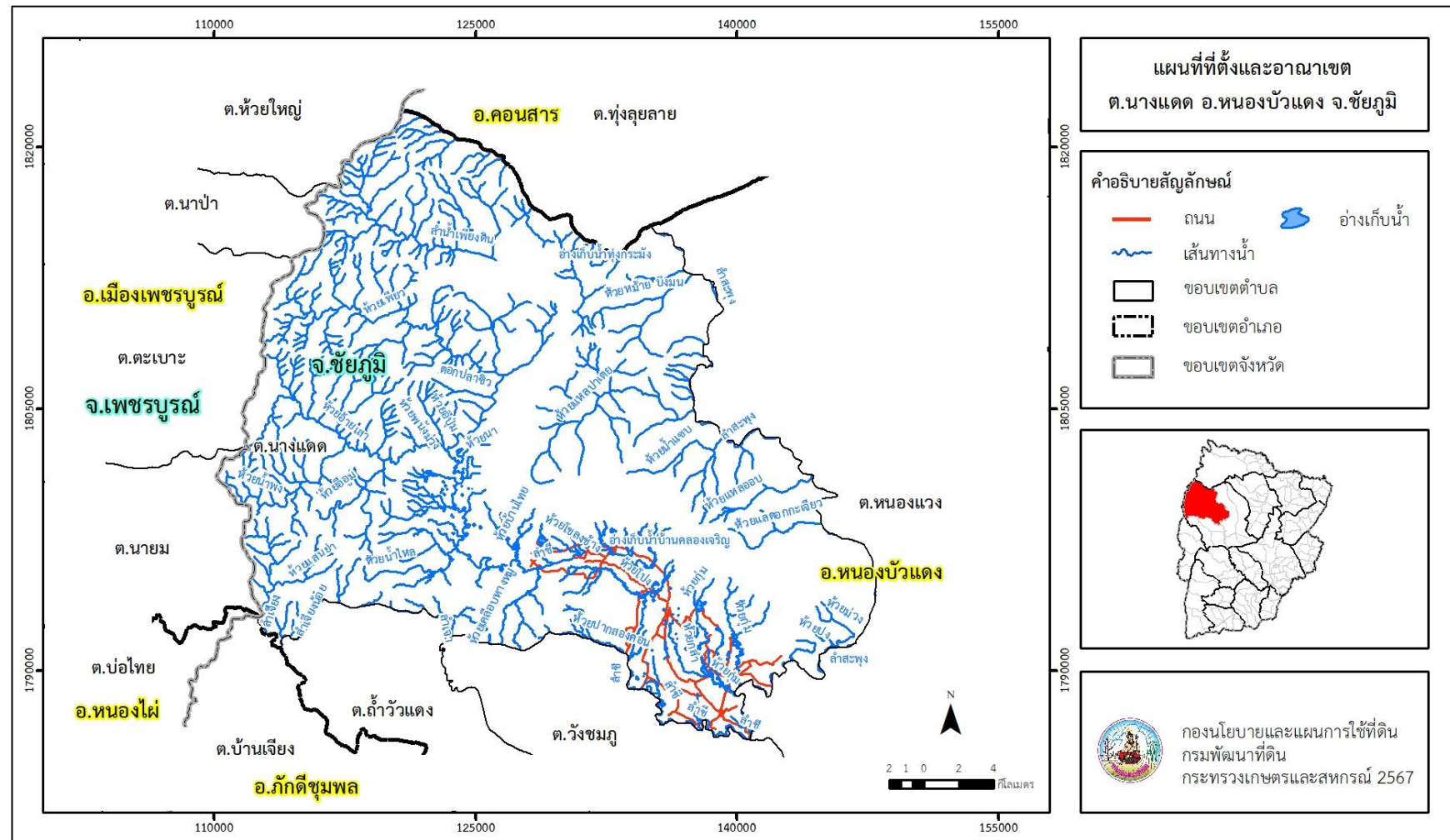
ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 22 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านนางแดดบู่	หมู่ที่ 12 บ้านนายายชี
หมู่ที่ 2 บ้านศรีสวรรค์	หมู่ที่ 13 บ้านโนนพยอม
หมู่ที่ 3 บ้านโนนเหมา	หมู่ที่ 14 บ้านห้วยกุ่ม 2
หมู่ที่ 4 บ้านห้วยกุ่ม	หมู่ที่ 15 บ้านชีบน
หมู่ที่ 5 บ้านคลองเจริญ	หมู่ที่ 16 บ้านโนนกะบาก
หมู่ที่ 6 บ้านโหล่น	หมู่ที่ 17 บ้านหนองจิกพัฒนา
หมู่ที่ 7 บ้านโนนสาธิต	หมู่ที่ 18 บ้านโนนเหมา
หมู่ที่ 8 บ้านโนนศรีสง่า	หมู่ที่ 19 บ้านนาแม่ปู
หมู่ที่ 9 บ้านคลองเตย	หมู่ที่ 20 บ้านห้วยสามคลอง
หมู่ที่ 10 บ้านใหม่สำราญ	หมู่ที่ 21 บ้านดอนเขาเขียว
หมู่ที่ 11 บ้านวังตอตั้ง	หมู่ที่ 22 บ้านห้วยข่า

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ลูกคลื่นลอนลาดลูกคลื่นลอนชัน เนินเขา และพื้นที่สูงชันเป็นพื้นที่ภูเขาที่มีความสูงระหว่าง 300-1,200 เมตรจากระดับทะเลปานกลาง มีลำน้ำ ลำห้วยไหลผ่านที่สำคัญ เช่น ตอกปลาชี ลำชี ลำสะพุง ลำสะพุงน้อย ลำเจา ลำเจียง ลำเจียงน้อย ลำน้ำเพียงดิน

แผนการใช้ที่ดินตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

รูปที่ 2-1 ขอบเขตการปกครองตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ.2537-2566 พบว่า ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 27.5 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 37.5 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 18.2 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,180.6 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 123 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนกันยายน มีปริมาณฝน 215.1 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 18 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี พ.ศ.2537-2566 ณ สถานีตรวจอากาศ จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนเมษายนถึงปลายเดือนตุลาคม

ช่วงที่มีน้ำมากเกินไป เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤษภาคมถึงต้นเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนตุลาคมถึงต้นเดือนเมษายน (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

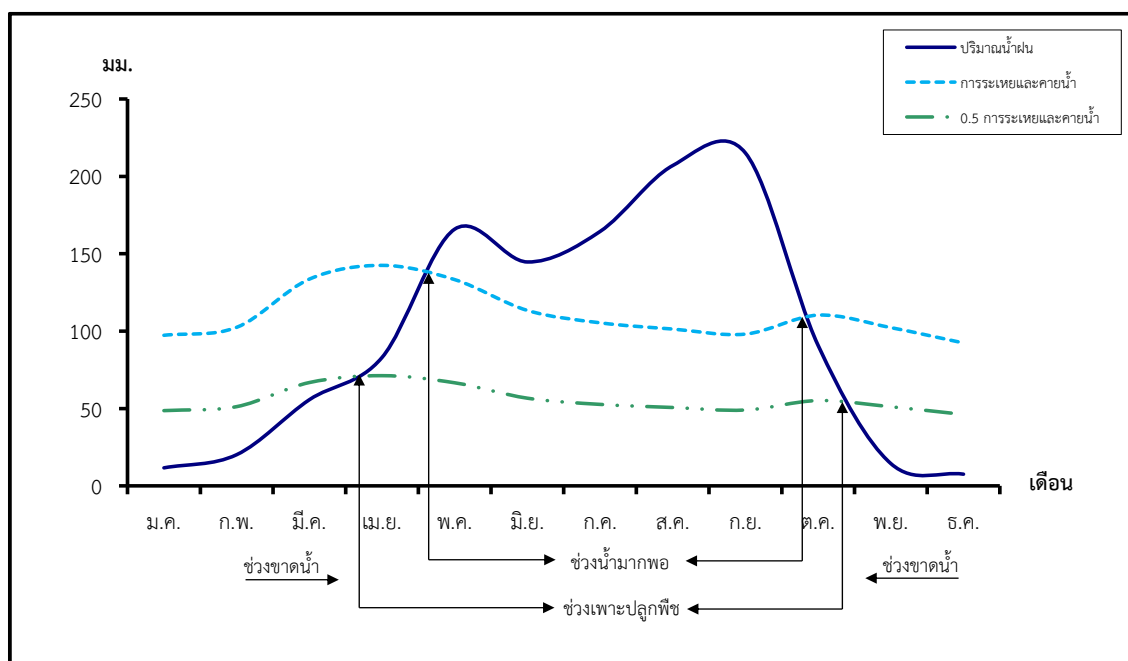
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดเพชรบูรณ์¹

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ)			ความชื้นสัมพัทธ์	ปริมาณน้ำฝน	จำนวนวันที่ฝนตก	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ ²	ปริมาณฝนใช้การ ²
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย	(%)	(มม.)	(วัน)	(มม.)	(มม.)
ม.ค.	18.2	32.7	24.7	66.0	11.7	2.0	97.3	11.5
ก.พ.	20.1	34.8	26.7	64.0	20.2	2.4	102.5	19.5
มี.ค.	22.8	36.8	29.0	64.0	55.7	5.0	133.6	50.7
เม.ย.	24.6	37.5	30.0	68.0	83.0	8.6	142.5	72.0
พ.ค.	25.0	35.5	29.2	77.0	165.9	15.8	133.3	121.9
มิ.ย.	24.8	34.3	28.8	79.0	144.7	16.3	113.4	111.2
ก.ค.	24.4	32.9	28.0	82.0	164.4	18.4	105.4	121.2
ส.ค.	23.5	32.5	27.6	84.0	207.0	20.8	101.4	138.4
ก.ย.	23.4	32.6	27.4	85.0	215.1	18.7	98.1	141.1
ต.ค.	23.3	32.9	27.3	80.0	90.8	11.3	110.4	77.6
พ.ย.	21.2	33.0	26.4	72.0	14.5	2.8	102.3	14.2
ธ.ค.	18.6	31.9	24.6	67.0	7.6	1.3	92.4	7.5
เฉลี่ย	22.5	34.0	27.5	74.0	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,180.6	123.4	1,332.5	886.8

หมายเหตุ : ¹ เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

² จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

รูปที่ 2-2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดเพชรบูรณ์

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2567) พบว่าสภาพการใช้ที่ดิน ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่างๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 3,359 ไร่ หรือร้อยละ 0.70 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ หมู่บ้านบนพื้นราบ สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ และลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร เป็นต้น

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 69,838 ไร่ หรือร้อยละ 14.43 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 14,088 ไร่ หรือร้อยละ 2.91 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว นาไร่ และ นาข้าว+มันสำปะหลัง เป็นต้น

2) พืชไร่ มีเนื้อที่ 32,961 ไร่ หรือร้อยละ 6.82 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง และ ไร่ร้าง เป็นต้น

3) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 6,662 ไร่ หรือร้อยละ 1.37 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ยางพารา ปาล์ม น้ำมัน และไม้ปลูกเพื่อการค้า เป็นต้น

4) ไม้ผล มีเนื้อที่ 15,975 ไร่ หรือร้อยละ 3.30 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ มะม่วง มะม่วง/มะขาม และมะขาม เป็นต้น

5) พืชสวน มีเนื้อที่ 10 ไร่ ได้แก่ พืชสมุนไพร และหน่อไม้ฝรั่ง

6) พืชหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 108 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า

7) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 26 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา

2.5.3 พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 391,507 ไร่ หรือร้อยละ 80.95 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบสมบูรณ์ ป่าไม่ผลัดใบสมบูรณ์ และป่าผลัดใบรกร้างพื้นที่ป่าเป็นต้น

2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 2,720 ไร่ หรือร้อยละ 0.57 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง บ่อน้ำในไร่นา และอ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

2.5.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 16,236 ไร่ หรือร้อยละ 3.35 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชหญ้าธรรมชาติ พืชหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ และที่ดินโผล่ เป็นต้น
ดังรายละเอียดใน ตารางที่ 2-2 และรูปที่ 2-3

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	3,359	0.70
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	2,939	0.61
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	306	0.06
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	18	0.01
U503	ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	88	0.02
U601	สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	4	-
U602	รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮาส์	4	-
A	พื้นที่เกษตรกรรม	69,838	14.43
A100	นาไร่	190	0.04
A101	นาข้าว	13,766	2.85
A101+A202	นาข้าว+ข้าวโพด	14	-
A101+A204	นาข้าว+มันสำปะหลัง	118	0.02
A200	ไร่ไร่	659	0.14
A202	ข้าวโพด	5	-
A203	อ้อย	27,604	5.71
A204	มันสำปะหลัง	4,693	0.97
A300	ไม้ยืนต้นไร่/เสื่อมโทรม	105	0.02
A302	ยางพารา	5,570	1.15
A302/A405	ยางพารา/มะพร้าว	7	-
A302/A407	ยางพารา/มะม่วง	10	-

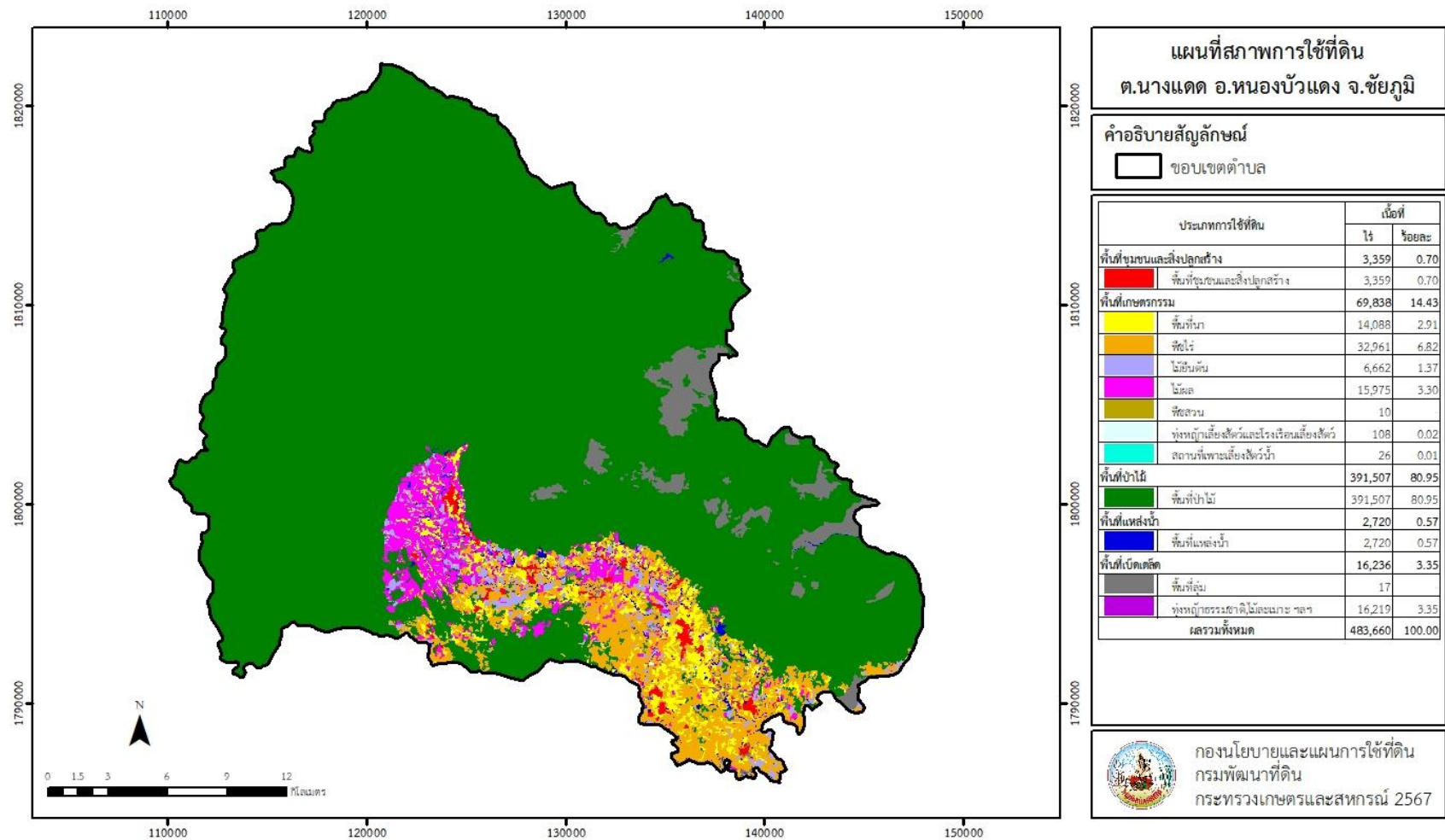
ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ (ต่อ)

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A303	ปาล์มน้ำมัน	352	0.07
A304	ยูคาลิปตัส	198	0.04
A305	สัก	43	0.01
A314	หม่อน	86	0.02
A315	ไม้ปลูกเพื่อการค้า	291	0.06
A400	ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม	74	0.02
A401	ไม้ผลผสม	75	0.02
A403	ทุเรียน	14	-
A403/A411	ทุเรียน/กล้วย	8	-
A405	มะพร้าว	30	0.01
A405/A411	มะพร้าว/กล้วย	3	-
A407	มะม่วง	15,338	3.17
A407/A411	มะม่วง/กล้วย	63	0.01
A407/A412	มะม่วง/มะขาม	153	0.03
A407/A413	มะม่วง/ลำไย	16	-
A410	น้อยหน่า	3	-
A411	กล้วย	82	0.02
A412	มะขาม	103	0.02
A413	ลำไย	13	-
A414	ฝรั่ง	8	-
A509	พืชสมุนไพร	7	-
A514	หน่อไม้ฝรั่ง	3	-
A702	โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า	108	0.02
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	26	0.01
F	พื้นที่ป่าไม้	391,507	80.95
F101	ป่าไม่ผลัดใบสมบูรณ์	189,970	39.28
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	3,295	0.68
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	197,710	40.88
F501	ป่าปลูกสมบูรณ์	532	0.11

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ (ต่อ)

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	16,236	3.35
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	12,775	2.64
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	1,451	0.30
M304	บ่อดิน	668	0.14
M403	ที่หินโผล่	1,325	0.27
M201	พื้นที่ลุ่ม	17	-
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	2,720	0.57
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	1,487	0.31
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	136	0.03
W201	อ่างเก็บน้ำ	519	0.11
W202	บ่อน้ำในไร่นา	568	0.12
W203	คลองชลประทาน	10	-
ผลรวมทั้งหมด		483,660	100.00

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดินตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2566 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลนางแดด มีประชากรรวม 14,321 คน แยกเป็นชาย 7,256 คน เป็นหญิง 7,065 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 19 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 5,255 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 2,587 ครัวเรือน หรือร้อยละ 49.23 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียน กรมส่งเสริมการเกษตร 2,668 ครัวเรือน หรือร้อยละ 50.77 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลนางแดด	5,255	7,256	7,065	14,321
หมู่ที่ 1 นางแดดบุง	292	462	463	925
หมู่ที่ 2 ศรีสวรรค์	340	464	458	922
หมู่ที่ 3 โนนเหมา	555	547	524	1071
หมู่ที่ 4 ห้วยกุ่ม	300	461	478	939
หมู่ที่ 5 คลองเจริญ	208	250	256	506
หมู่ที่ 6 โหล่น	259	370	363	733
หมู่ที่ 7 โนนสาธิต	162	250	237	487
หมู่ที่ 8 โนนศรีสง่า	262	353	369	722
หมู่ที่ 9 คลองเตย	260	387	370	757
หมู่ที่ 10 ใหม่สำราญ	382	428	437	865
หมู่ที่ 11 วังตอดัง	285	349	285	634
หมู่ที่ 12 นายายซี	255	325	330	655
หมู่ที่ 13 โนนพยอม	128	192	169	361
หมู่ที่ 14 ห้วยกุ่ม 2	147	236	238	474
หมู่ที่ 15 ชีบน	171	311	267	578
หมู่ที่ 16 โนนกะบาก	144	148	137	285
หมู่ที่ 17 หนองจิกพัฒนา	161	247	227	474
หมู่ที่ 18 โนนเหมา	264	412	418	830
หมู่ที่ 19 นาแม่ปู	150	215	206	421
หมู่ที่ 20 ห้วยสามคลอง	179	263	270	533
หมู่ที่ 21 ดอนเขาเขียว	185	347	323	670
หมู่ที่ 22 ห้วยข่า	166	239	240	479

ที่มา: กรมการปกครอง (2567)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ปี 2566

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	5,255	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	2,587	49.23
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	2,668	50.77

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2567)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2567)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ มีเนื้อที่รวมทั้งหมด 483,660 ไร่ มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 5,255 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) จากการวิเคราะห์พบการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 92.04 ไร่ จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบันของตำบลมีเนื้อที่เกษตรกรรม 69,838 ไร่ หรือร้อยละ 14.43 ของเนื้อที่ตำบล และเมื่อนำมาประเมินพบการถือครองที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 27.00 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพในตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ปลูกพืชไร่ ปลูกไม้ผล และทำนา โดยจำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 2,587 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) มีการใช้ที่ดินสำหรับปลูกอ้อยมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา ได้แก่ มะม่วง และข้าว เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์เพื่อจำหน่าย และบริโภคในครัวเรือน

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 219,992.04 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 78,618.63 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 120,381.56 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 43,020.80 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 99,610.48 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 35,597.83 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

แผนการใช้ที่ดินตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ปี 2565

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
ตำบลนางแดด	134,870.32	37,283.35	29,554.71	18,283.65	219,992.04	78,618.63	120,381.56	43,020.80
หมู่ที่ 1 นางแดดบุง	136,751.94	24,585.25	52,198.47	14,645.20	228,180.86	75,023.10	130,070.71	42,765.67
หมู่ที่ 2 ศรีสวรรค์	156,892.73	16,960.00	15,790.91	6,577.27	196,220.91	63,858.88	118,934.55	38,706.51
หมู่ที่ 3 โนนเหมา	64,040.40	45,297.98	19,712.12	11,328.32	140,378.82	61,357.63	81,434.34	35,593.82
หมู่ที่ 4 ห้วยกุ่ม	69,924.24	44,696.97	31,454.55	18,085.86	164,161.62	45,909.60	125,204.55	35,014.83
หมู่ที่ 5 คลองเจริญ	61,011.63	21,511.63	18,162.79	16,598.84	117,284.88	46,057.08	133,558.14	52,447.49
หมู่ที่ 6 โหล่น	410,074.63	10,947.76	11,970.15	8,776.12	441,768.66	174,622.42	176,089.55	69,604.72
หมู่ที่ 7 โนนสาธิต	112,230.16	27,393.65	21,765.10	26,964.73	188,353.63	94,552.02	74,649.21	37,473.31
หมู่ที่ 8 โนนศรีสง่า	156,922.48	48,341.09	23,356.59	12,860.47	241,480.62	80,286.08	78,193.09	25,997.19
หมู่ที่ 9 คลองเตย	160,029.58	13,309.86	8,098.59	7,330.99	188,769.01	67,689.90	88,929.58	31,888.89
หมู่ที่ 10 ใหม่สำราญ	109,438.93	49,420.39	42,532.88	42,289.61	243,681.80	96,624.31	110,997.66	44,012.61
หมู่ที่ 11 วังตอตั้ง	74,847.13	30,522.29	21,229.30	13,480.89	140,079.62	63,746.38	69,707.01	31,721.74
หมู่ที่ 12 นายายซี	143,378.21	39,435.90	12,294.87	5,659.62	200,768.59	80,307.44	97,288.46	38,915.38
หมู่ที่ 13 โนนพยอม	125,093.33	42,866.67	24,680.00	14,040.00	206,680.00	63,528.69	152,146.68	46,766.40
หมู่ที่ 14 ห้วยกุ่ม 2	148,168.22	58,990.65	48,504.67	46,448.60	302,112.15	77,150.36	158,407.48	40,452.51
หมู่ที่ 15 ชีบน	134,676.69	71,721.80	43,465.04	36,624.06	286,487.59	112,067.21	170,267.67	66,604.71

แผนการใช้ที่ดินตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ปี 2565 (ต่อ)

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
หมู่ที่ 16 โนนกะบาก	90,307.50	28,366.25	48,038.75	22,503.75	189,216.25	82,717.49	118,428.75	51,772.13
หมู่ที่ 17 หนองจิกพัฒนา	134,698.11	67,952.83	47,273.58	34,544.34	284,468.87	92,213.15	121,332.08	39,330.89
หมู่ที่ 18 โนนเหมา	143,315.72	40,389.94	32,113.21	8,729.56	224,548.43	110,536.22	139,761.01	68,798.76
หมู่ที่ 19 นาแม่ปู	138,017.86	30,026.79	20,805.80	21,343.75	210,194.20	77,952.81	146,799.11	54,442.05
หมู่ที่ 20 ห้วยสามคลอง	111,985.92	56,760.56	44,176.06	33,876.76	246,799.30	70,091.00	147,830.99	41,984.00
หมู่ที่ 21 ดอนเขาเขียว	243,923.08	15,961.54	10,346.15	4,353.85	274,584.62	97,797.26	182,284.62	64,923.29
หมู่ที่ 22 ห้วยข่า	66,769.23	44,853.85	55,053.85	8,595.38	175,272.31	50,974.05	78,161.54	22,731.54

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2567)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในพื้นที่ ได้แก่

- (1) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะแบก - ห้วยใหญ่ เนื้อที่ 48,251 ไร่
- (2) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว เนื้อที่ 336,898 ไร่
- (3) อุทยานแห่งชาติตาคลีและหนองบัวแดง เนื้อที่ 138 ไร่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ คือ เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เนื้อที่ 292 ไร่

3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

- 1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1A เนื้อที่ 360,438 ไร่
- 2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1B เนื้อที่ 823 ไร่
- 3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2A เนื้อที่ 19,068 ไร่
- 4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3A เนื้อที่ 14,206 ไร่
- 5) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3B เนื้อที่ 3,485 ไร่
- 6) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4A เนื้อที่ 25,325 ไร่
- 7) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4B เนื้อที่ 29,367 ไร่
- 8) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5A เนื้อที่ 3,472 ไร่
- 9) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5B เนื้อที่ 27,476 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่า ในพื้นที่ตำบลนางแดด มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี พ.ศ.2537-2566 มีปริมาณน้ำฝนรวม 1,180.6 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลนางแดด มีรายละเอียดของแหล่งน้ำผิวดินดังนี้

แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ ตอกปลาชีว บึงมน ลำเจา ลำเจียง ลำเจียงน้อย ลำชี ลำน้ำเพิงดิน ลำสะพุง ลำสะพุงน้อย หนองไม้แก่น ห้วยกล่ำ ห้วยกุ่ม ห้วยโขม่ง ห้วยโหล่งช้าง ห้วยคลองก่อไร่ ห้วยคลองชาน ห้วยคลองยาง ห้วยเคลือบหางหมู ห้วยนา ห้วยน้ำแซบ ห้วยน้ำพง ห้วยน้ำมาก ห้วยน้ำไหล ห้วยบ้านไทย ห้วยปง ห้วยปากสองคอน ห้วยโป่ง ห้วยพนักม่วง ห้วยเพียว ห้วยม่วง ห้วยแลดอกกะเจียว ห้วยแสนปู ห้วยแสนย่า ห้วยหม้าย ห้วยแหลปเตย ห้วยแหลออบ ห้วยอ้ายเสา ห้วยอีปุม ห้วยอีสน และห้วยอีอุม

แหล่งน้ำผิวดินที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ อ่างเก็บน้ำโครงการพัฒนาป่าภูเขียว (กรมป่าไม้) อ่างเก็บน้ำทุ่งกระมัง อ่างเก็บน้ำบ้านคลองเจริญ อ่างเก็บน้ำบ้านห้วยโหล่งช้าง อ่างเก็บน้ำห้วยกล่ำ และอ่างเก็บน้ำห้วยบ้านไทย

3.2.3 น้ำบาดาล จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลนางแดด มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 36 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 32 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 3 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 3 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน Cpa-clA ชุดดินชุมแพ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 5,184 ไร่ หรือร้อยละ 1.07 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน Cpa-fl-lA ดินชุมแพที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,945 ไร่ หรือร้อยละ 0.61 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ดิน Lah-fl-slA ดินละหานทรายที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 142 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 29 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน AC-mw,col-slA ดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง และเป็นดินร่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,283 ไร่ หรือร้อยละ 0.27 ของเนื้อที่ตำบล

- 2) หน่วยแผนที่ดิน Chp-lA ชุดดินชุมพลบุรี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,202 ไร่ หรือร้อยละ 0.25 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ดิน Chp-sIA ชุดดินชุมพลบุรี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4,555 ไร่ หรือร้อยละ 0.94 ของเนื้อที่ตำบล
- 4) หน่วยแผนที่ดิน Kld-gm-clA/b ดินกลางดงที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และมีคันนา มีเนื้อที่ 539 ไร่ หรือร้อยละ 0.11 ของเนื้อที่ตำบล
- 5) หน่วยแผนที่ดิน ML-gclD ชุดดินมวกเหล็ก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 103 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล
- 6) หน่วยแผนที่ดิน ML-gclD-RC หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินมวกเหล็ก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ กับที่ดินหินพื้นโผล่ มีเนื้อที่ 682 ไร่ หรือร้อยละ 0.14 ของเนื้อที่ตำบล
- 7) หน่วยแผนที่ดิน ML-gclE-RC หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินมวกเหล็ก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ กับที่ดินหินพื้นโผล่ มีเนื้อที่ 831 ไร่ หรือร้อยละ 0.17 ของเนื้อที่ตำบล
- 8) หน่วยแผนที่ดิน Mr-gslB ชุดดินแม่ริม มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,384 ไร่ หรือร้อยละ 0.28 ของเนื้อที่ตำบล
- 9) หน่วยแผนที่ดิน Mr-gslC ชุดดินแม่ริม มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,279 ไร่ หรือร้อยละ 0.47 ของเนื้อที่ตำบล
- 10) หน่วยแผนที่ดิน Mr-gslD ชุดดินแม่ริม มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,593 ไร่ หรือร้อยละ 0.33 ของเนื้อที่ตำบล
- 11) หน่วยแผนที่ดิน Nbd-sIB ชุดดินหนองบัวแดง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,200 ไร่ หรือร้อยละ 0.66 ของเนื้อที่ตำบล
- 12) หน่วยแผนที่ดิน Png-sIB ชุดดินโพนงาม มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 8,707 ไร่ หรือร้อยละ 1.80 ของเนื้อที่ตำบล
- 13) หน่วยแผนที่ดิน Png-sIC ชุดดินโพนงาม มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,903 ไร่ หรือร้อยละ 0.60 ของเนื้อที่ตำบล
- 14) หน่วยแผนที่ดิน Png-sID ชุดดินโพนงาม มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 181 ไร่ หรือร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล
- 15) หน่วยแผนที่ดิน Pu-fl-sIB ดินภูพานที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 8,707 ไร่ หรือร้อยละ 1.80 ของเนื้อที่ตำบล
- 16) หน่วยแผนที่ดิน Pu-fl-sIC ดินภูพานที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 201 ไร่ หรือร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล
- 17) หน่วยแผนที่ดิน Pu-md,fl-sIB ดินภูพานที่เป็นดินลิกปานกลางและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,850 ไร่ หรือร้อยละ 0.38 ของเนื้อที่ตำบล

18) หน่วยแผนที่ดิน Pu-mw,fl-slB ดินภูเขาที่มีการระบายน้ำดีปานกลางและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 388 ไร่ หรือร้อยละ 0.08 ของเนื้อที่ตำบล

19) หน่วยแผนที่ดิน Pu-mw,fl-slB/csub ดินภูเขาที่มีการระบายน้ำดีปานกลางและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ และดินล่างพบชั้นดินเหนียว มีเนื้อที่ 3,863 ไร่ หรือร้อยละ 0.80 ของเนื้อที่ตำบล

20) หน่วยแผนที่ดิน Wi-clB ชุดดินวังไผ่ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 10,016 ไร่ หรือร้อยละ 2.07 ของเนื้อที่ตำบล

21) หน่วยแผนที่ดิน Wi-md-clB ดินวังไผ่ที่เป็นดินลึกปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,053 ไร่ หรือร้อยละ 0.22 ของเนื้อที่ตำบล

22) หน่วยแผนที่ดิน Wi-gm-clA ดินวังไผ่ที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 6,042 ไร่ หรือร้อยละ 1.25 ของเนื้อที่ตำบล

23) หน่วยแผนที่ดิน Wk-slB ชุดดินวังน้ำเขียว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 6,067 ไร่ หรือร้อยละ 1.26 ของเนื้อที่ตำบล

24) หน่วยแผนที่ดิน Wk-slC ชุดดินวังน้ำเขียว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,502 ไร่ หรือร้อยละ 0.72 ของเนื้อที่ตำบล

25) หน่วยแผนที่ดิน Wk-slC-RC หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินวังน้ำเขียว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ กับที่ดินหินพื้นโล่ง มีเนื้อที่ 5,948 ไร่ หรือร้อยละ 1.23 ของเนื้อที่ตำบล

26) หน่วยแผนที่ดิน Wk-slD-RC หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินวังน้ำเขียว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ กับที่ดินหินพื้นโล่ง มีเนื้อที่ 6,589 ไร่ หรือร้อยละ 1.36 ของเนื้อที่ตำบล

27) หน่วยแผนที่ดิน Wk-slE-RC หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินวังน้ำเขียว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ กับที่ดินหินพื้นโล่ง มีเนื้อที่ 101 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล

28) หน่วยแผนที่ดิน Ws-clB ชุดดินวังสะพุง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,734 ไร่ หรือร้อยละ 0.36 ของเนื้อที่ตำบล

29) หน่วยแผนที่ดิน Ws-clC ชุดดินวังสะพุง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,052 ไร่ หรือร้อยละ 0.42 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 3 หน่วยแผนที่ ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 386,861 ไร่ หรือร้อยละ 79.99 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน RC ที่ดินหินพื้นโผล่ มีเนื้อที่ 562 ไร่ หรือร้อยละ 0.12 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ดิน W พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 411 ไร่ หรือร้อยละ 0.09 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินตื้น มีเนื้อที่ 32,279 ไร่ หรือร้อยละ 6.66 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินมวกเหล็ก (ML) หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินมวกเหล็กกับที่ดินหินพื้นโผล่ (ML-RC) ชุดดินแมร์ม (Mr) ชุดดินหนองบัวแดง (Nbd) ชุดดินวังน้ำเขียว (Wk) และหน่วยเชิงซ้อนของชุดดินวังน้ำเขียวกับที่ดินหินพื้นโผล่ (Wk-RC)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

แผนการใช้ที่ดินตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
AC-mw,col-sIA	0-2	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	10-20	35-75	5.0-6.5	5.5-7.0	<2	-	1,186	0.25
AC-mw,col-sIA*	0-2	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	10-20	35-75	5.0-6.5	5.5-7.0	<2	-	97	0.02
Chp-lA	0-2	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	<10	<35	5.0-5.5	5.0-7.0	<2	-	1,202	0.25
Chp-sIA	0-2	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	5.0-7.0	<2	-	4,555	0.94
Cpa-clA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	35-75	5.5-6.0	6.0-6.5	<2	-	3,500	0.72
Cpa-clA*	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.0	6.0-6.5	<2	-	1,684	0.35
Cpa-fl-lA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	35-75	5.5-6.0	6.0-6.5	<2	-	2,945	0.61
Kld-gm-clA/b	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	5.5-7.0	<2	-	539	0.11
Lah-fl-sIA	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	142	0.03
ML-gclD	12-20	25-50	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-7.0	5.5-6.5	<2	-	103	0.02
ML-gclD-RC	12-20	25-50	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-7.0	5.5-6.5	<2	-	682	0.14
ML-gclE-RC	20-35	25-50	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-7.0	5.5-6.5	<2	-	831	0.17
Mr-gslB	2-5	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	879	0.18
Mr-gslB*	2-5	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	505	0.10
Mr-gslC	5-12	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	428	0.09
Mr-gslC*	5-12	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	1,851	0.38
Mr-gslD	12-20	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	710	0.15
Mr-gslD*	12-20	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	883	0.18

แผนการใช้ที่ดินตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ (ต่อ)

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Nbd-slB	2-5	0-50	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	5.0-5.5	<2	-	2,986	0.62
Nbd-slB*	2-5	0-50	ดีปานกลาง	ปานกลาง	<10	<35	5.0-5.5	5.0-5.5	<2	-	214	0.04
Png-slB	2-5	50-100	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	7,669	1.59
Png-slB*	2-5	50-100	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	1,038	0.21
Png-slC	5-12	50-100	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	1,697	0.35
Png-slC*	5-12	50-100	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	1,206	0.25
Png-slD	12-20	50-100	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	181	0.04
Pu-fl-slB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.0	<2	-	6,750	1.40
Pu-fl-slB*	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.0	<2	-	1,957	0.40
Pu-fl-slC	5-12	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.0	<2	-	201	0.04
Pu-md,fl-slB	2-5	50-100	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.0	<2	-	1,850	0.38
Pu-mw,fl-slB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.0	<2	-	367	0.08
Pu-mw,fl-slB*	2-5	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.0	<2	-	21	-
Pu-mw,fl-slB/csub	2-5	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.0	<2	-	2,914	0.60
Pu-mw,fl-slB/csub*	2-5	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.0	<2	-	949	0.20
Wi-clB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-6.0	5.5-6.5	<2	-	10,016	2.07
Wi-md-clB	2-5	50-100	ดีปานกลาง	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-6.0	5.5-6.5	<2	-	1,053	0.22
Wi-gm-clA	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-6.0	5.5-6.5	<2	-	6,042	1.25

แผนการใช้ที่ดินตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ (ต่อ)

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Wk-sLB	2-5	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	6,029	1.25
Wk-sLB*	2-5	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	38	0.01
Wk-sLC	5-12	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	2,235	0.46
Wk-sLC*	5-12	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	1,267	0.26
Wk-sLC-RC	5-12	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	3,403	0.70
Wk-sLC-RC*	5-12	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	2,545	0.53
Wk-sLD-RC	12-20	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	6,103	1.26
Wk-sLD-RC*	12-20	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	486	0.10
Wk-sLE-RC	20-35	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	101	0.02
Ws-clB	2-5	50-100	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	1,734	0.36
Ws-clC	5-12	50-100	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	2,052	0.42
SC	>35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	386,861	79.99
RC	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	562	0.12
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	411	0.09
รวมทั้งหมด											483,660	100.00

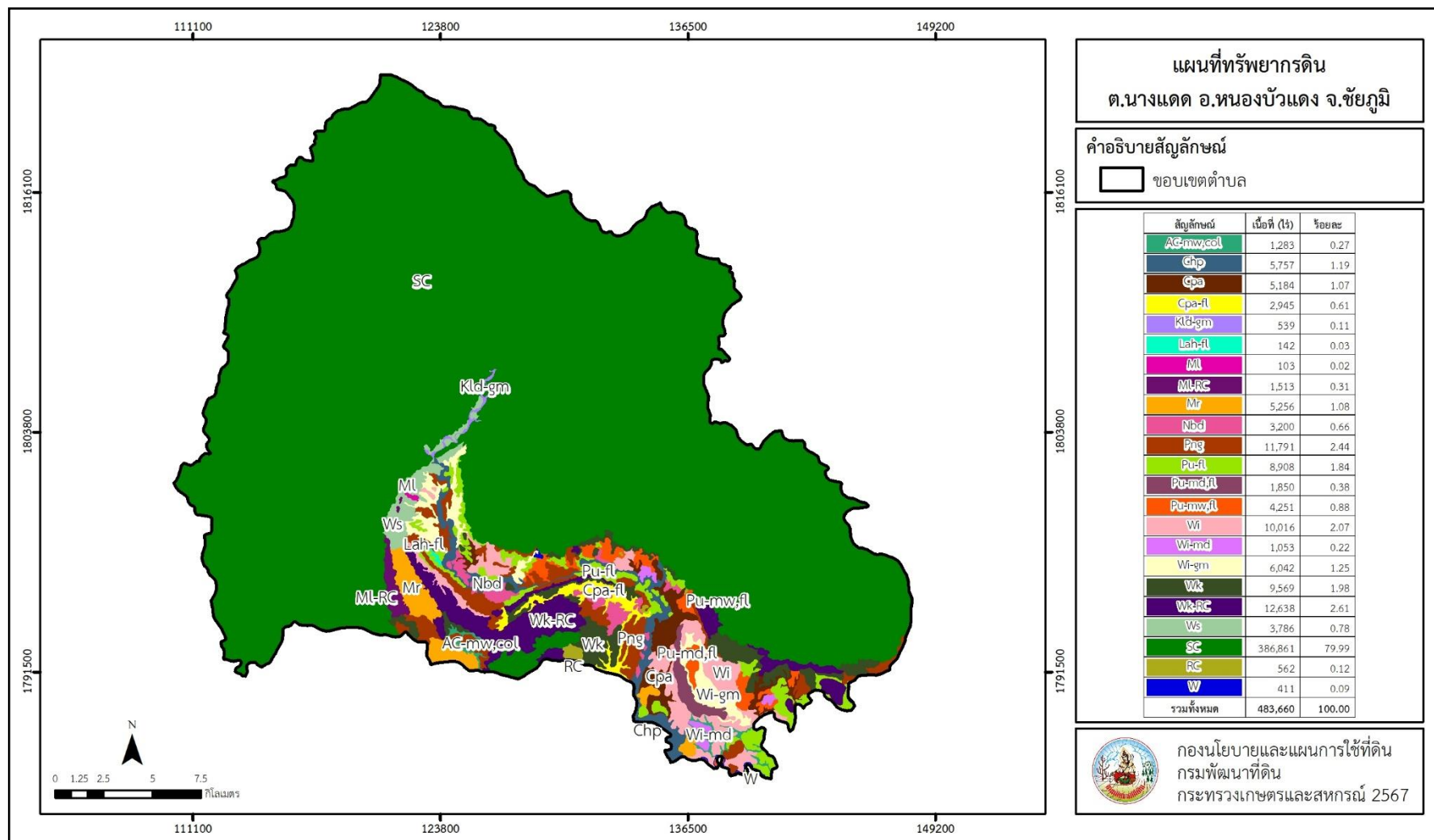
หมายเหตุ: 1. * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

2. เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566)

แผนการใช้ที่ดินตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดินตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2567 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลนางแดด คือ

- 1) การชะล้างพังทลายของดิน
- 2) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 3) ดินกรด
- 4) ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง
- 5) พื้นที่กักเก็บน้ำไม่เพียงพอ

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลนางแดด มีความต้องการ 8 ประการ คือ

- 1) แก้ปัญหาดินกรด
- 2) แก้ปัญหาดินชะล้างพังทลาย
- 3) แก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 4) แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ
- 5) ปรับรูปที่ดิน และเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตให้เหมาะสมกับที่ดิน
- 6) เพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ
- 7) เพิ่มสถานีสูบน้ำและระบบส่งน้ำ
- 8) ต้องการบ่อบาดาล และระบบส่งน้ำแบบโซล่าเซลล์

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 6 ประการ คือ

- 1.1) ปัญหาดินทางการเกษตร
- 1.2) ดินเสื่อมโทรม
- 1.3) น้ำขาดแคลน
- 1.4) ระบบส่งน้ำในพื้นที่เกษตร
- 1.5) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 1.6) ผลผลิตตกต่ำ

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 4 ประการ คือ

- 2.1) แก้ปัญหาดิน
- 2.2) จัดหาแหล่งน้ำ
- 2.3) ความต้องการน้ำเพื่อการเกษตร
- 2.4) การปรับปรุงบำรุงดิน

3) สถานะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 3 ประการ คือ

- 3.1) ความเสื่อมโทรมของดินทางกายภาพ/เคมี/ชีวภาพ
- 3.2) ขาดแคลนน้ำอุปโภค/บริโภค
- 3.3) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 5 ประการ คือ

- 4.1) แหล่งน้ำที่มีอยู่ตื้นเขินจากตะกอน
- 4.2) ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง
- 4.3) ผลผลิตพืชต่ำ ต้นทุนสูง
- 4.4) รายได้น้อย
- 4.5) มีปัญหาต่อคุณภาพชีวิต

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

อดีต-ปัจจุบัน

พื้นที่ลาดชัน

- 5.1) ปลุกหญ้าแฝก ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน รักษาความชื้นและกักเก็บน้ำ

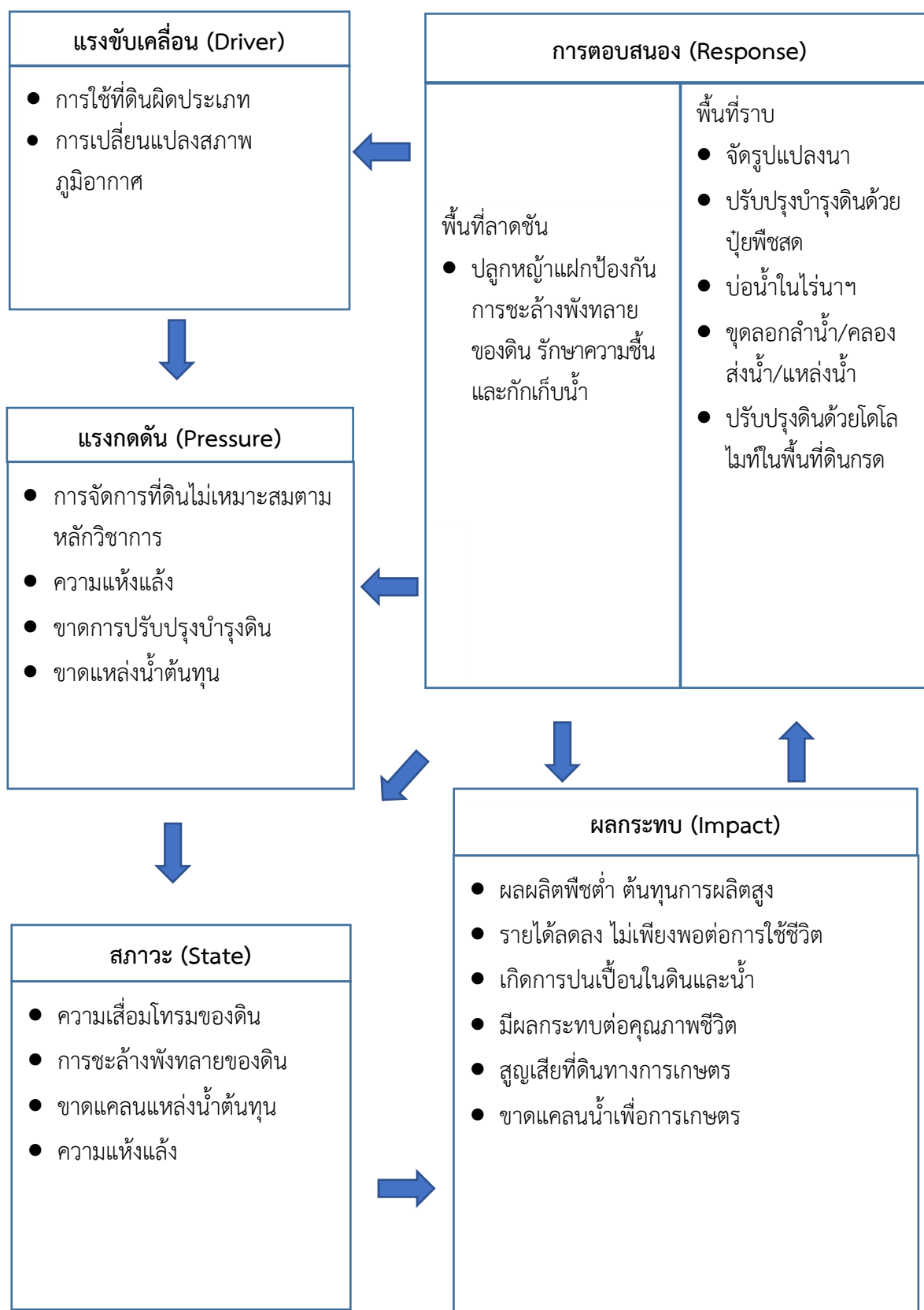
พื้นที่ราบ

- 5.2) จัดรูปแบบนา
- 5.3) ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด
- 5.4) บ่อน้ำไร่นา
- 5.5) ขุดลอกลำน้ำ/คลองส่งน้ำ/แหล่งน้ำ
- 5.6) ปรับปรุงดินด้วยโดโลไมท์ในพื้นที่ดินกรด

อนาคต

- (1) พัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบทั้งตำบล
- (2) ประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ

ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ดังนี้

พืชเศรษฐกิจที่เกษตรกรปลูกเป็นหลัก ได้แก่ ข้าว ยางพารา มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน และไม้ผล เช่น มะม่วง เป็นต้น เกษตรกรผลิตเพื่อการบริโภคและจำหน่าย

ข้าว เกษตรกรนิยมปลูกข้าวนาปี พันธุ์ กข.6 วิธีการปลูกข้าวเกษตรกรจะปลูกโดยการทำนาดำและนาหว่าน ฤดูกาลปลูกจะปลูกในช่วงเดือนมิถุนายนถึงกรกฎาคม เก็บเกี่ยวช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงมกราคม ผลผลิตบางส่วนจำหน่ายตามโรงสีภายในอำเภอ ผลผลิตข้าวนาปีเฉลี่ย 400 กิโลกรัมต่อไร่ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 3,500 บาทต่อไร่

ยางพารา เกษตรกรปลูกพันธุ์ 600 ปลูกในช่วงฤดูฝน และเก็บเกี่ยวช่วงเดือน มิถุนายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ มีช่วงพักหน้ายางเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม ผลผลิตเฉลี่ย 40 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาเฉลี่ย 35 บาทต่อกิโลกรัม ส่งขายให้กับพ่อค้าและมีการจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ในชุมชน

มันสำปะหลัง เกษตรกรปลูกพันธุ์เกษตรศาสตร์ CMR ระยอง พวงเพชร และ ห้วยบง โดยปลูกช่วงเดือนเมษายนถึงมิถุนายน ฤดูกาลเก็บเกี่ยวจะเก็บเกี่ยวช่วงเดือนธันวาคมถึงเมษายน ผลผลิตที่ได้ส่งขายที่ลานมันภายในตำบล ผลผลิตเฉลี่ย 3,000 กิโลกรัมต่อไร่ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 3,500 บาทต่อไร่

อ้อยโรงงาน เกษตรกรนิยมปลูกพันธุ์ขอนแก่น โดยฤดูกาลปลูกจะปลูก ช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน ช่วงเก็บเกี่ยวจะขึ้นอยู่กับารเปิดรับซื้อผลผลิตของโรงงานน้ำตาล คือประมาณปลายเดือนธันวาคมถึงเดือนเมษายน วิธีการปลูกเกษตรกรจะจ้างเหมาทั้งแปลงโดยจ้างปลูกไร่ละ 800 บาท เก็บเกี่ยวผลผลิตโดยขายยกแปลง ผลผลิตเฉลี่ย 8,000 กิโลกรัมต่อไร่ อ้อยที่ปลูกใหม่ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 4,500 บาทต่อไร่

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆเหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่างๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิตและคำรน, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1: ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือ กิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N: มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือ ปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความ เหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจน ต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาวะการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการ เขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินใน แต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด ยางพารา มะม่วง

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

หน่วยที่ดิน	ข้าว	อ้อย	มันสำปะหลัง	ข้าวโพด	ยางพารา	มะม่วง
AC-mw,col-slA	S2os	S2os	S2os	S2os	S2os	S2s
AC-mw,col-slA*	S2o	S2os	S2o	S2o	S2o	S2s
Chp-lA	S2on	S2ons	S2on	S2on	S2on	S2ns
Chp-slA	S2ons	S2ons	S2ons	S2ons	S2ons	S2ns
Cpa-clA	S2ns	S2ons	N	S3o	S3o	S3o
Cpa-clA*	S2n	S2ons	N	S3o	S3o	S3o
Cpa-fl-lA	S2ns	S2ons	N	S3o	S3o	S3o
Kld-gm-clA/b	S2on	S2ons	S2on	S2on	S2on	S2ns
Lah-fl-slA	S2ons	S2ons	S2ons	S2ons	S2ons	S2ns
ML-gclD	N	S3er	S3er	S3er	S3r	N
ML-gclD-RC	N	S3er	S3er	S3er	S3r	N
ML-gclE-RC	N	N	N	N	S3ewr	N
Mr-gslB	S3o	S3r	S3r	S3r	S3r	N
Mr-gslB*	S3o	S3r	S3r	S3r	S3r	N
Mr-gslC	S3ewo	S3r	S3r	S3r	S3r	N
Mr-gslC*	S3ewo	S3r	S3r	S3r	S3r	N
Mr-gslD	N	S3er	S3er	S3er	S3r	N
Mr-gslD*	N	S3er	S3er	S3er	S3r	N
Nbd-slB	S2ewrons	S3r	S3r	S3r	S3r	N
Nbd-slB*	S2ewron	S3r	S3r	S3r	S3r	N
Png-slB	S3o	S2rns	S2rns	S2rns	S2rns	S3r
Png-slB*	S3o	S2rns	S2rn	S2rn	S2rn	S3r
Png-slC	S3ewo	S2erns	S2erns	S2erns	S2rns	S3r
Png-slC*	S3ewo	S2erns	S2ern	S2ern	S2rn	S3r
Png-slD	N	S3e	S3e	S3e	S2ewrns	S3r
Pu-fl-slB	S3o	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Pu-fl-slB*	S3o	S2ns	S2n	S2n	S2n	S2ns
Pu-fl-slC	S3ewo	S2ens	S2en	S2en	S2n	S2ns

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ
(ต่อ)

หน่วยที่ดิน	ข้าว	อ้อย	มันสำปะหลัง	ข้าวโพด	ยางพารา	มะม่วง
Pu-md,fl-slB	S3o	S2rns	S2rn	S2rn	S2rn	S3r
Pu-mw,fl-slB/csub	S2ewons	S2ons	S2ons	S2ons	S2ons	S2ns
Pu-mw,fl-slB/csub*	S2ewon	S2ons	S2on	S2on	S2on	S2ns
Pu-mw,fl-slB	S2ewons	S2ons	S2ons	S2ons	S2ons	S2ns
Pu-mw,fl-slB*	S2ewon	S2ons	S2on	S2on	S2on	S2ns
Wi-clB	S2ewo	S2os	S2o	S2o	S2o	S2s
Wi-gm-clA	S2o	S2os	S2o	S2o	S2o	S2s
Wi-md-clB	S2ewo	S2ros	S2ro	S2ro	S2ro	S3r
Wk-slB	S3o	S3r	S3r	S3r	S3r	N
Wk-slB*	S3o	S3r	S3r	S3r	S3r	N
Wk-slC	S3ewo	S3r	S3r	S3r	S3r	N
Wk-slC*	S3ewo	S3r	S3r	S3r	S3r	N
Wk-slC-RC	S3ewo	S3r	S3r	S3r	S3r	N
Wk-slC-RC*	S3ewo	S3r	S3r	S3r	S3r	N
Wk-slD-RC	N	S3er	S3er	S3er	S3r	N
Wk-slD-RC*	N	S3er	S3er	S3er	S3r	N
Wk-slE-RC	N	N	N	N	S3ewr	N
Ws-clB	S3o	S2rs	S2r	S2r	S2r	S3r
Ws-clC	S3ewo	S2ers	S2er	S2er	S2r	S3r

หมายเหตุ: * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

- e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน
- w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร
- r = สภาพการหยั่งลึกของราก
- z = สารพิษ
- x = การมีเกลือมากเกินไป
- m = ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช
- o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
- n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร
- s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี ช่วงปี 2566-2570 เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยุกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางการสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อมูลหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่ง

ได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ สามารถกำหนดออกเป็น 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ และเขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตป่าไม้ เป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะแบก-ห้วยใหญ่ และเขตป่าไม้ถาวร (ป่าหมายเลข 10 แปลง 1) พื้นที่ในเขตนี้ส่วนใหญ่ยังคงสภาพเป็นป่าไม้ บางบริเวณได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามมาตรการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดินหรือทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่นั้น ๆ ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตป่าไม้สมบูรณ์ เขตป่าไม้เสื่อมโทรม และเขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ มีเนื้อที่ 370,896 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 76.69 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตป่าไม้สมบูรณ์ (สัญลักษณ์ 1100) มีเนื้อที่ 369,343 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 76.36 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่อยู่ภายในเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้สมบูรณ์

2) เขตป่าไม้เสื่อมโทรม (สัญลักษณ์ 1200) มีเนื้อที่ 634 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.13 ของเนื้อที่ตำบล แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้ที่มีลักษณะเสื่อมโทรม ซึ่งหากปล่อยไว้ตามธรรมชาติไม่มีการเข้าไปรบกวนอาจฟื้นตัวกลับมาเป็นป่าสมบูรณ์ได้ดังเดิม

3) เขตพุ่มธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 1300) มีเนื้อที่ 919 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.19 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุก ผ่าถางพื้นที่ป่าไม้ และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่เป็นอย่างอื่น ส่วนใหญ่เพื่อทำการเกษตร

6.2.2 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ และเขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่รวม 68,694 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 14.20 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ ใน

ส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช เนื้อที่รวม 32,879 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 6.80 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 8,362 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.73 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง
- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 4,821 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.00 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ มะม่วง มะขาม เป็นต้น
- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 3,188 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.66 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และ ฝั่ เป็นต้น
- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 16,494 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 3.41 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง เป็นต้น
- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2225) มีเนื้อที่ 13 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.003 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูกได้แก่ พืชสมุนไพร และหน่อไม้ฝรั่ง เป็นต้น

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรมที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่างๆ การทำเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน เป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้เกิดสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ มีเนื้อที่รวม 35,680 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 7.38 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2310) มีเนื้อที่ 5,483 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.13 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง
- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 10,669 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.21 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ มะม่วง มะขาม เป็นต้น

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 3,390 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.70 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และ ฝั่ เป็นต้น

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2340) มีเนื้อที่ 16,131 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 3.34 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูก ได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง เป็นต้น

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2350) มีเนื้อที่ 6 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.001 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูก ได้แก่ พืชสมุนไพร และหน่อไม้ฝรั่ง เป็นต้น

3) เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400) มีเนื้อที่ 26 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่ทำกิจกรรมด้านการประมงได้แก่ การเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทต่าง ๆ

4) เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 109 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 1 เขตรอง คือ เขตโรงเรียนเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2520) ปัจจุบันมีการสร้างโรงเรียนเลี้ยงสัตว์ ประเภทต่าง ๆ ได้แก่ โรงเรียนเลี้ยงโค กระบือ และม้า

6.2.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 3,356 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.69 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 3,241 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.67 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

- เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 107 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่าง ๆ

- เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 8 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.002 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินที่นอกเหนือจากเขตดังกล่าวข้างต้น เช่น สถานที่พักผ่อน ท้องเที่ยว สวนสาธารณะ รีสอร์ท ระบบขนส่งมวลชน โบราณสถาน เป็นต้น

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 2,714 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.56 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

- เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 1,622 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.34 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วยหนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

- เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 1,092 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.23 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.5 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 16,943 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 3.50 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น ที่ดินหินโผล่ ที่ทิ้งขยะ ไม้พุ่ม เป็นต้น

6.2.6 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 21,057 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 4.35 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1. เขตป่าไม้	370,896	76.69
1100 เขตป่าไม้สมบูรณ์	369,343	76.36
1200 เขตป่าไม้เสื่อมโทรม	634	0.13
1300 เขตฟื้นฟูธรรมชาติ	919	0.19
2. เขตเกษตรกรรม	68,694	14.20
(1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2)	32,879	6.80
2221 เขตทำนา (ศักยภาพสูงประเภท 2)	8,362	1.73
2222 เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพสูง ประเภท2)	4,821	1.00
2223 เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพสูง ประเภท2)	3,188	0.66
2224 เขตปลูกพืชไร่ (ศักยภาพสูง ประเภท2)	16,494	3.41
2225 เขตปลูกพืชทางเลือก (ศักยภาพสูง ประเภท 2)	13	0.003
(2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ	35,680	7.38
2310 เขตทำนา (ศักยภาพต่ำ)	5,483	1.13
2320 เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพต่ำ)	10,669	2.21
2330 เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพต่ำ)	3,390	0.70
2340 เขตปลูกพืชไร่ (ศักยภาพต่ำ)	16,131	3.34
2350 เขตปลูกพืชทางเลือก (ศักยภาพต่ำ)	6	0.001

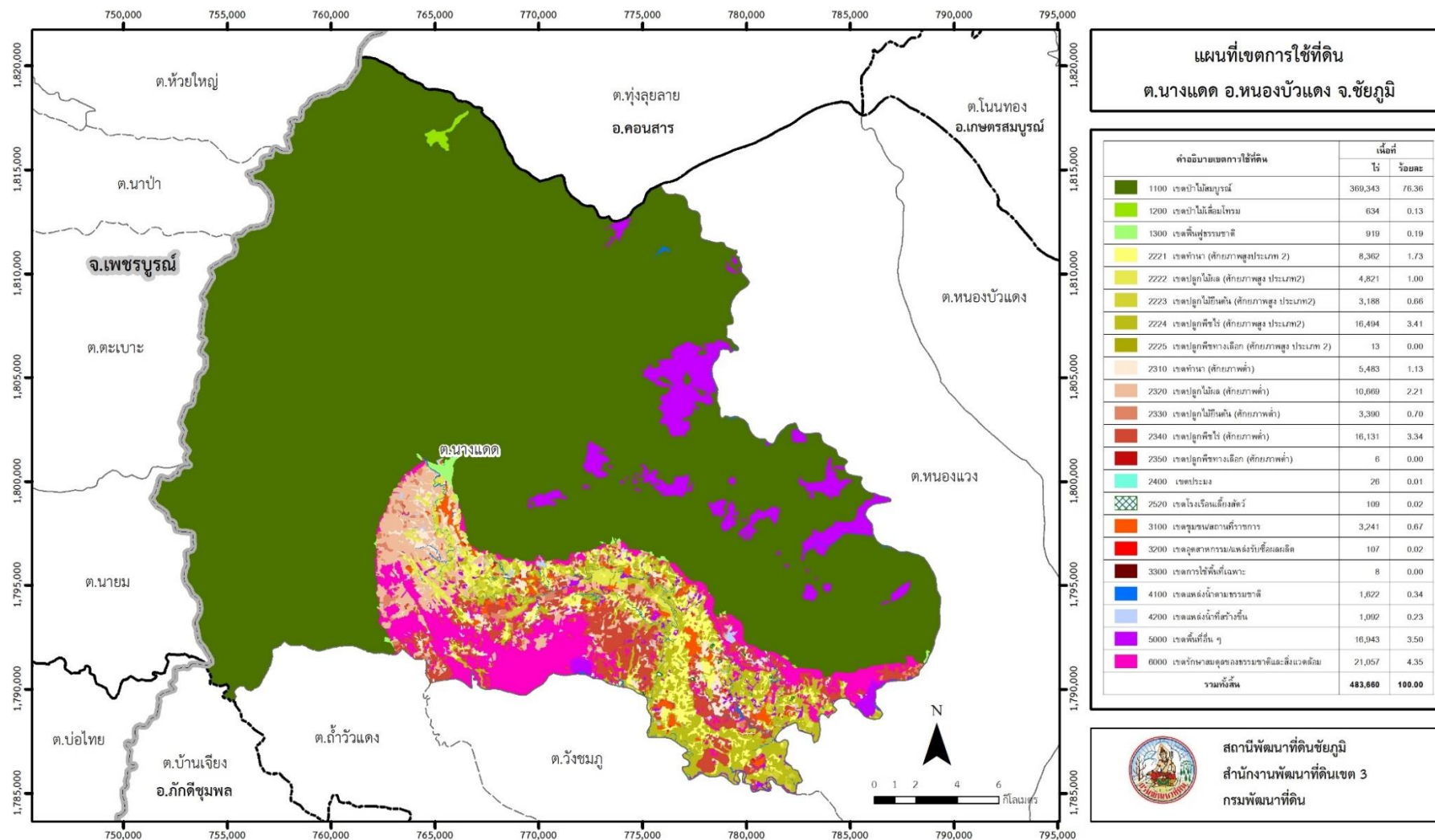
ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
(3) เขตประมง	26	0.01
2400 เขตประมง	26	0.01
(4) เขตปศุสัตว์	109	0.02
2520 เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	109	0.02
3. เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	3,356	0.69
3100 เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	3,241	0.67
3200 เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	107	0.02
3300 เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	8	0.002
4. เขตแหล่งน้ำ	2,714	0.56
4100 เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	1,622	0.34
4200 เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	1,092	0.23
5. เขตพื้นที่อื่นๆ	16,943	3.50
5000 เขตพื้นที่อื่น ๆ	16,943	3.50
6. เขตรักษาสมดุของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	21,057	4.35
6000 เขตรักษาสมดุของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	21,057	4.35
รวมทั้งสิ้น	483,660	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568 ถึง 2572

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลนางแดดไปเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลนางแดด เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกับกรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินชัยภูมิ เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินชัยภูมิ นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตพื้นที่เกษตรกรรม

1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์/ดินกรด มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- (2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- (3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (5) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
- (6) การรณรงค์ไถกลบตอซัง
- (7) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด
- (8) การตรวจวิเคราะห์ดิน

2) การชะล้างพังทลายของดิน มีแผนงาน/โครงการฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ดังนี้

- (1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (2) การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

3) พื้นที่แห้งแล้ง มีแผนงาน/โครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

- (1) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- (2) การก่อสร้างระบบส่งน้ำ

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568-2572

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตเกษตรกรรม 1.1 เขตทำนา เนื้อที่ 14,088 ไร่ 1.2 เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 32,961 ไร่ 1.3 เขตปลูกไม้ยืนต้น/ไม้ผล/เกษตรผสมผสาน เนื้อที่ 22,647 ไร่ 1.4 เขตปศุสัตว์ เนื้อที่ 134 ไร่ 2. พื้นที่แหล่งน้ำ เนื้อที่ 2,720 ไร่	1. การบริหารจัดการน้ำ	
	1.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	1,175,000
	2. การปรับปรุงดิน	
	2.1 ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตในพื้นที่ดินกรด	450
	2.2 จัดหาปูนโดโลไมท์	25,500
	2.3 ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	750
	2.4 ผลิตจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	61,250
	2.5 ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน	2,250
	2.6 การทำปุ๋ยหมัก พด.	17,000
	2.7 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์	49,000
	3. การฟื้นฟูป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	
	3.1 ผลิตหญ้าแฝกเพื่อแจกจ่าย	180,000
	4. การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	
	4.1 การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ พื้นที่ที่ไม่เหมาะสมตาม Agri-map	1,500,000

หมายเหตุ : งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

7.3 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตพื้นที่เกษตรกรรม

1) เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น

(1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)

(2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร)

(3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำการเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร)

(4) สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)

(5) สนับสนุนระบบสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ (กระทรวงพลังงาน)

2) เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด)

7.3.2 พื้นที่แหล่งน้ำ

(1) การขุดลอกคลอง ขยายคลองน้ำ เพิ่มขนาดประตูระบายน้ำ สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัด)

(2) การพัฒนาคลอง แหล่งน้ำชุมชน (องค์การบริหารส่วนตำบลนางแดด)

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตเกษตรกรรม 1.1 เขตทำนา เนื้อที่ 14,088 ไร่	1. การอบรมถ่ายทอดความรู้การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร (กรมการข้าว/สำนักงานสหกรณ์จังหวัดชัยภูมิ/กรมส่งเสริมการเกษตร) 2. การอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องวิธีการเพิ่มผลผลิตข้าวและการทำข้าวอินทรีย์ (กรมวิชาการเกษตร/กรมส่งเสริมการเกษตร/กรมการข้าว) 3. การอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดโรค/แมลง พืชเศรษฐกิจหลัก (กรมวิชาการเกษตร/กรมส่งเสริมการเกษตร/กรมการข้าว) 4. สนับสนุนการชุดเจาะน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล/อบจ.ชัยภูมิ) 5. สนับสนุนพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการเกษตร (กระทรวงพลังงาน)
1.2 เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 32,961 ไร่ 1.3 เขตปลูกไม้ยืนต้น/ไม้ผล/เกษตรผสมผสาน เนื้อที่ 22,647 ไร่	1. คัดเลือกชนิดพืชปลูกและหาตลาดรองรับ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดชัยภูมิ/สำนักงานสหกรณ์จังหวัดชัยภูมิ/กรมส่งเสริมการเกษตร) 2. การอบรมถ่ายทอดความรู้การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร (สำนักงานสหกรณ์จังหวัดชัยภูมิ/กรมส่งเสริมการเกษตร) 3. การอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องวิธีการเพิ่มผลผลิตเศรษฐกิจหลัก ได้แก่ อ้อย และมันสำปะหลัง (กรมวิชาการเกษตร/กรมส่งเสริมการเกษตร) 4. การอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ และการป้องกันกำจัดโรค/แมลง พืชเศรษฐกิจหลัก ได้แก่ อ้อย และมันสำปะหลัง (กรมวิชาการเกษตร/กรมส่งเสริมการเกษตร) 5. สนับสนุนการชุดเจาะน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล/อบจ.ชัยภูมิ) 6. สนับสนุนพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการเกษตร (กระทรวงพลังงาน)

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1.4 เขตปศุสัตว์ เนื้อที่ 134 ไร่	- ส่งเสริมและสนับสนุนปัจจัยด้านสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์ชัยภูมิ) - การอบรมถ่ายทอดความรู้การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร (สำนักงานสหกรณ์จังหวัดชัยภูมิ/กรมส่งเสริมการเกษตร)
2. พื้นที่แหล่งน้ำ เนื้อที่ 2,720 ไร่	- สนับสนุนการพัฒนาเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานชัยภูมิ) - ส่งเสริมและสนับสนุนการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (สำนักงานประมงจังหวัดชัยภูมิ) - สนับสนุนพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการเกษตร (กระทรวงพลังงาน)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2567 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน ปรับปรุงที่ดินและเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตให้เหมาะสมกับที่ดิน

เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลนางแดด กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาของตำบลนางแดดในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 2 ประการ คือ (1) ความเสื่อมโทรมของที่ดิน (2) ปัญหาน้ำในพื้นที่เกษตร ปัญหาดังกล่าวนี้นำผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

ในกรณีของปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินนั้นจะรวมถึง (1) ดินกรด (2) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ (3) การชะล้างพังทลายของดิน โดยในพื้นที่ตำบลนางแดด คุณภาพของดินไม่ค่อยจะเหมาะสมต่อการเกษตร จากปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินที่เกิดขึ้นนั้น เนื่องจากการใช้ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานานโครงสร้างของดินได้มีการเปลี่ยนแปลง ในพื้นที่ที่มีการไถพรวนด้วยเครื่องจักรกลติดต่อกันเป็นระยะเวลานานทำให้ดินแน่นตัว น้ำในดินและอากาศในดินที่เคยมีอยู่สูญหายไป ส่วนธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุ ก็มีปริมาณลดลง เช่นเดียวกัน เนื่องจากพืชนำไปใช้ และอินทรีย์วัตถุได้สลายตัวไป

ในกรณีของการขาดแคลนน้ำในช่วงฝนทิ้งช่วง จากสภาพการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศในปัจจุบันนั้น หากปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วง จนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนน้ำจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องวางระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อกักน้ำในดิน คงความอุดมสมบูรณ์ เพื่อจัดหาน้ำให้แหล่งน้ำต้นทุน โดยวิธีการต่างๆ ให้เพียงพอแก่ความต้องการ

ประเด็นหลักจากข้อเสนอให้แก้ไขปัญหาเรื่องขาดแคลนน้ำ จะสรุปได้ว่ามี 4 ประการ คือ (1) **การขุดลอกแหล่งน้ำในปัจจุบันซึ่งรวมถึงอ่างเก็บน้ำ ฝ่ายกันน้ำ ลำน้ำ เป็นต้น** (2) **สร้างอ่าง ฝ่ายเก็บน้ำเพิ่มเติมจากที่มีอยู่เดิม** (3) **ขุดเจาะบ่อบาดาล** (4) **ก่อสร้างคลองส่งน้ำเพื่อการกระจายน้ำ**

เพื่อตอบสนองข้อเสนอดังกล่าวทั้ง 4 ประการนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นที่มีอยู่ในปัจจุบันแล้วสรุปได้ว่า **“ไม่สามารถดำเนินการแก้ปัญหาหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่งหรือใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่งแล้วจะแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำหรือน้ำท่วมทั้งตำบลได้โดยสิ้นเชิง”**

การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำจะต้องดำเนินการ โดยจัดทำโครงการ **“การพัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบ”** ทั้งพื้นที่ตำบลที่รวมข้อเสนอในการแก้ไขปัญหา โดยพื้นที่ตำบลนางแดดเป็นทั้งพื้นที่ลุ่มพื้นที่ดอน และพื้นที่สูงเชิงเขา อันเป็นพื้นที่พืชไร่ ไม้ผล และไม้ยืนต้น ประกอบด้วยหมู่ที่ 3, 10, 12, 14, 18 และ 19 ก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อลดการชะล้าง สร้างแหล่งน้ำเพื่อกักเก็บน้ำไว้ในพื้นที่เพิ่มความชุ่มชื้นและระบบส่งน้ำจากอ่างเก็บน้ำ หมู่ที่ 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 13, 15, 16, 17, 20, 21 และ 22 เป็นบริเวณพื้นที่ดอนและพื้นที่สูงของตำบล การจัดการพื้นที่ควรจัดทำระบบส่งน้ำจากอ่างเก็บน้ำ การขุดบ่อบาดาล เพื่อให้การใช้ที่ดินสามารถใช้พื้นที่ได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประโยชน์ทั้งตัวเกษตรกร ชุมชน ในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ แผน 5 ปี (ปี 2568-2572)

หน่วยงาน : สถานีพัฒนาที่ดินชัยภูมิ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 3

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572	
เขตเกษตรกรรม	1. การบริหารจัดการน้ำ													
	1.1 แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	บ่อ	10	10	10	10	10	50	235,000	235,000	235,000	235,000	235,000	1,175,000
	2. การปรับปรุงบำรุงดิน													
	2.1 ส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	6	6	6	6	6	30	90	90	90	90	90	450
	2.2 จัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	ตัน	3	3	3	3	3	15	5,100	5,100	5,100	5,100	5,100	25,500
	2.3 ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	ราย	30	30	30	30	30	150	150	150	150	150	150	750
	2.4 ผลิตจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	2.5	12,250	12,250	12,250	12,250	12,250	61,250
	2.5 ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน	ไร่	30	30	30	30	30	150	450	450	450	450	450	2,250
	2.6 การทำปุ๋ยหมัก พด.	ตัน	1	1	1	1	1	5	3,400	3,400	3,400	3,400	3,400	17,000
	2.7 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์	กลุ่ม	2	2	2	2	2	10	9,800	9,800	9,800	9,800	9,800	49,000
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน													
	3.1 ผลิตหญ้าแฝกเพื่อแจกจ่าย	กล้า	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	150,000	36,000	36,000	36,000	36,000	36,000	180,000
	3.2 การจัดทำอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสมตาม Agri-Map	ไร่	200	200	200	100	100	800	300,000	300,000	300,000	300,000	300,000	1,500,000
รวม									598,240	598,240	598,240	598,240	598,240	3,011,200

หมายเหตุ : งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. 2567. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ปี 2565. แหล่งที่มา :<https://ebmn.cdd.go.th/>. 25 กุมภาพันธ์ 2567.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2567. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล ปี 2565. แหล่งที่มา: <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2567.
- กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2567. แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2567. แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จําแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567). แหล่งที่มา : <http://mvos2.gistda.or.th/>. 1 มีนาคม 2567
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2567. สถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566). กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- บัณฑิต ต้นศิริ และ คำรณ ไทรพิภ. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน (Qualitative Land Evaluations) สำหรับพืชเศรษฐกิจ. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- สำนักเทคโนโลยีการสำรวจและทำแผนที่. 2567. แผนที่ขอบเขตตำบล ปี 2564 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. 2567. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2566). แหล่งที่มา : <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop>. 1 มีนาคม 2567.

สถานีพัฒนาที่ดินชัยภูมิ

เลขที่ 268/5 หมู่ 14 ถนนชัยภูมิ-หนองบัวแดง
ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ 36000

โทรศัพท์/โทรสาร 044 124114

E-mail : cpm01@ldd.go.th